

Mottagare
Regionstyrelsen

OECD-projekt, öars ekonomi och reformdesign

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att godkänna rapporten.

Sammanfattning

Projektet "Öars ekonomi och reformdesign" avslutades formellt den 30 november 2025. OECD har levererat projektdelar enligt överenskommen projektplan. Det som återstår är själva publiceringen av projektrapporten. Publiceringen äger rum under kvartal 1 2026.

Region Gotland har genom projektet fått kunskaper, analys, kontakter som sammantaget stärkt möjligheterna till att territoriella förutsättningar som beror av insularitet får ökad betydelse. En särskilt viktig erfarenhet av projektet är de ökade kontakterna med andra regioner och kommuner och organisationer inom Sverige.

I vad mån resultaten kan bidra till långsiktiga effekter beror av användningen av projektets resultat.

Den här projektrapporten om projektets progression är den sista i sin form.

Ärendebeskrivning

OECD-projektet startade officiellt den 11 september 2023. Sedan projektstart har följande händelser ägt rum, tillägg sedan förra rapporten i *kursiv stil*.

- policydialog OECD Island Economies workshop, den 20 september 2023, där representanter från nio OECD-länder (inklusive Kroatien, Grekland och Sverige) presenterade och diskuterade sina perspektiv på ö-ekonomier;
- projektets Kick-off-möte, den 2 oktober 2023, under vilket projektbidragsmottagarna beskrev sina strategier för öar;
- en workshop och ett studiebesök i Aten, 29–30 november 2023, anordnat av TAIEX och Greklands Secretary General for Aegean & Island Policy of Greece, där mottagarländerna, OECD, EU-kommissionen och ett antal grekiska intressenter diskuterade projektet struktur, aktiviteter och resultat;
- en enkät med frågor från OECD mottagen av Region Gotland den 22 december 2023;

- OECD:s Startrapport för projektet mottagen den 23 januari 2024 av Region Gotland;
- Enkät svar från Sverige sändes till OECD den 8 mars 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Sverige den 15-19 april 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Kroatien den 10-14 juni;
- OECD genomförde en workshop den 1 juli 2024 om data;
- OECD överlämnade den 2 augusti 2024 utkast till diagnostisk rapport för Sverige till den svenska samarbetsgruppen för synpunkter;
- Den svenska samarbetsgruppen (Local Team Sweden som består av en styrgrupp och en projektarbetsgrupp från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun) lämnade synpunkter till OECD på utkast till diagnostisk rapport för Sverige den 27 september 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Grekland den 18-25 september 2024;
- Region Gotland, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Öckerö kommun arrangerade en workshop den 14-15 november med finansiering från EU-kommissionen om ö-säkring (island proofing) och användning av data;
- OECD överlämnade den 20 november 2024 slutligt utkast till diagnostisk rapport för Sverige för återkoppling från den svenska samarbetsgruppen;
- OECD överlämnade de första utkasterna till rapport för Kroatien den 10 december 2024;
- OECD överlämnade de första utkasterna till rapport för Grekland den 5 februari 2025;
- OECD presenterade förslag på reviderad tidplan och konceptutformning för fas 2 i projektet den 7 februari 2025;
- OECD överlämnade den 5 mars 2025 slutliga versioner av de 3 svenska kapitlen, nämligen Policy, Multi-Level Governance (MLG), and Cost of Insularity (COI);
- OECD överlämnade en reviderad version av 2 kapitel för Kroatien den 7 mars 2025;
- OECD överlämnade den 9 mars de första utkasterna på de 3 kapitlen för Grekland, nämligen Policy, Multi-Level Governance (MLG), and Cost of Insularity (COI);
- OECD lämnade den 31 mars 2025 förslag på metodik för analysfasen för Sverige;
- OECD överlämnade den 15 maj 2025 dataanalys-rapporten för Grekland, Kroatien och Sverige, där rapporten bygger på data hämtad från EUROSTAT och OECD:s egna databaser och utgör en sammanfattning av de viktigaste trenderna baserat på klassificeringen av regioner som öar, kustnära icke-storstadsregioner, kustnära regioner eller andra regioner;

- OECD överlämnade den 27 maj 2025 slutlig policyrapport för Kroatien;
- Genomförande av workshop 1 i analysfasen för Sverige den 27 maj 2025
- OECD överlämnade den 5 juni 2025 utkast på syntesrapport om kostnader, Cost of Insularity Synthesis Report;
- Genomförande av kapacitetsbyggande workshop den 23 juni 2025 med Grekland, Kroatien och Sverige kring kostnader med insularitet;
- OECD översände ett första utkast till syntesrapport för Sverige den 21 juli 2025;
- OECD uppdaterade leverans- och händelseschemat den 23 juli 2025;
- OECD lämnade den 5 september 2025 förslag på workshopprogrammet till den 14 november;
- Den svenska arbetsgruppen sände kommentarer på utkast syntesrapporten till OECD den 9 september 2025;
- Den svenska arbetsgruppen sände den 15/9 2025 en Save-the-Date till potentiella deltagare till workshop med OECD om att testa ett verktygsutkast för ö-säkring den 14 november.
- OECD överlämnade den slutliga versionen av Syntesrapporten för Sverige den 3 oktober 2025 med förslag på en handlingsplan
- *Region Gotland, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Öckerö kommun arrangerar workshop om projektleveransen Toolkit Island Proofing för svenska aktörer, den 14 november 2025, Stockholm, Sverige*
- *OECD översänder slutlig version av verktyget Toolkit Island Proofing, den 18 november 2025*
- *OECD översänder slutlig version av projektets huvudrapport den 27 november 2025*
- *OECD Rural Development Policy Committee (RPDC) den 2-5 december 2025 i Paris, Frankrike, där projektets huvudrapport diskuterades av RPDC.*

Återstående leveranser i projektet:

- Publicering av projektets huvudrapport
- Lanseringsevenemang av huvudrapporten
- En projektavslutsrapport.

Bedömning

Den här statusrapporten innehåller följande händelser:

- Workshop med OECD om island proofing den 14 november 2025 i Stockholm, och;
- Projektavslut och omhändertagande av resultat.

Workshop den 14 november om island proofing

Tillsammans med Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och Öckerö kommun, arrangerade Region Gotland en workshop om island proofing den 14 november 2025 i Stockholm. OECD ledde och genomförde workshopen.

Det var ca 30 deltagare från ideell sektor, kommuner, nationella myndigheter, akademi på plats.

Syftet med workshopen var att granska och återkoppla på ett utkast till verktygslåda för ö-anpassning, som utvecklats med stöd från OECD.

Frågorna som deltagarna diskuterade rörde behovet av verktyget, vad det kan lösa, förekomst av data för att kunna använda det, vilka som bör vara involverade i användandet av det, och status för verktyget.

Här följer några axplock från redovisningen av samtalen under workshopen:

Verktygets effekt på kostnader och servicetillgänglighet är osäker, men vi behöver en metod för att identifiera öarnas unika behov. Idag saknas konsekvensanalyser för beslut om post, banker, sophantering, sjukvård och hemtjänst.

Statistik är bristfällig på små öar, och medborgarforskning bör användas för att fylla kunskapsglapp. Civilsamhället måste involveras i datainsamling.

För att verktyget ska användas måste det vara känt, lättanvänt och baserat på god data – både officiell statistik och lokal kunskap.

Ansvar för en typisk ö-fråga som båttransporter varierar ofta mellan stat, region och kommun, medan många öar saknar trafik helt.

Samverkan över nivågränserna i användningen av verktyget kräver politisk vilja, annars riskerar verktyget att bli utan effekt.

Att visa att verktyget leder till smartare beslut ökar dess attraktivitet.

Slutsatsen av diskussionen var att verktyget island proofing behövs men att det kan behövas några anpassningar för att få genomslag.

Projektavslut och omhändertagande av projektresultat

Formellt avslutades projektet som SG REFORM finansierar den 30 november 2025. Det sista Advisory Board mötet ägde rum den 4 december 2025, direkt i anslutning till RDPC-mötet på OECD i Paris. Vid det senare mötet ventilerades själva rapporten. OECD inledde med en presentation (se bilaga), vilket följdes av anförande från EU-kommissionen SG Reform, mottagarländerna, övriga länders delegater. En reserapport finns framtagen.

Det som återstår för OECD att göra är att med de synpunkter och frågor som deltagarna uttryckte vid RDPC-mötet den 4 december 2025, göra slutliga justeringar i projektets huvudrapport och göra slutlig formgivning av densamma i enlighet med OECD:s rapportformat. En tryckt version och digital kommer, enligt OECD, vara klar för lansering i februari 2026.

OECD har frågat mottagarlandänderna om de önskar vara värdar i samband med lanseringsevenemanget.

Region Gotlands avslutsarbete består i att:

- Skriva en kortfattad projektavslutsrapport som summerar projektet och som är tillgänglig digitalt
- tillgängliggöra samtliga projektleveranser på projektets webbplats:

Öars hållbara utveckling och flernivåsamverkan | Region Gotland

- informera relevanta aktörer om var de kan hitta projektleveranserna
- informera relevanta aktörer om förekomst och användning av projektleveranserna.

Projektet är formellt avslutat, men avslutsarbetet återstår. Det finns även ett fortsättningsarbete i vilket Region Gotland kommer använda projektleveranserna, inte minst projektets huvudrapport och verktyget för island proofing. Det senare verktyget behöver Region Gotland översätta från engelska till svenska och även komplettera med användarstöd.

Användningsområdena handlar bland annat om:

- kunskaps- och analysunderlag: till SVESAM, i processen med EU: s kommande strategi för öar och kustregioner, i översyn av den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och andra styrdokument såsom planer och program
- underlag för samverkan med andra parter: i dialog och i utbyten och samarbeten med andra svenska regioner, nationell nivå och aktörer och intressenter lokalt såväl som nationellt.

Beslutsunderlag

Bilaga OECD:s presentation den 4 december 2025 om projektet
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-12-16

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör